

"Çanakkale Müzakereci-Arabulucu Lider" Öğrenci Projesi

Prof. Dr. Abbas Türnüklü
Dr. Tarkan Kaçmaz
Uzm. Mustafa Tercan
Dokuz Eylül Üniversitesi,
Anlaşmazlık Çözümü
Araştırma ve Uygulama
Merkezi, İzmir



Projeye şu sorular ile başladık?

Okullarda, öğrenci; anlaşmazlıkları, çatışmaları ve şiddeti

- Nasıl önlenir?
- Nasıl azaltılır?
- Nasıl dönüştürülür?



Asimetrik sorun çözme tekniğini temel felsefe olarak benimsedik

Öğrenciler arasında yaşanan anlaşmazlık, çatışma ve şiddet,

- yetişkinlerin uyguladıkları doğrudan güç odaklı yaklaşımlar ya da
- disiplin yönetmelikleri ile belki, **durdurulur**, yanlış davranışlar **bastırılır** ya da **cezalandırılır** ama,

3



Asimetrik sorun çözme tekniğini temel felsefe olarak benimsedik

- öğrencilere **doğru davranışı öğretmez**.
- Öğrencilerin yapıcı, barışçıl ve onarıcı sorun çözme becerilerini geliştirmez.
- Dolayısıyla **de bu yaklaşımlar eğitim odaklı değildir**.

4



Okullarda, öğrenci şiddetinin eğitim yoluyla önlenmesi:

Fiziksel ve güç odaklı çareler

- **caydırır**,
- **korkutur**,
- **bastırır**, ama asla
- Öğrencilerin yapıcı, barışçıl ve onarıcı sorun çözme becerilerini geliştirmez
- Öğrencilerin **insani değerlerini, olumlu yönde etkilemez**.



5



Okullarda **öğrenci şiddeti**,

- **Güvenlik ve güç odaklı çareler** ile değil,
- **Zihinlerde** yapıcı ve barışçıl **sorun çözme becerileri geliştirilerek** önlenir ve azaltılır.

6



Okullarda, öğrenci şiddetinin eğitim yoluyla önlenmesi:

Güvenlik ve güç yönelimli çareler ve çözümler yerine,

- **pedagojik eğitim,**
- **kişisel gelişim ve**
- **sorun çözme becerilerinde dönüşüm temelli yöntemler tercih edilmelidir.**

Bunlar:

- Kişiler arası "**yüzyüze müzakere**" becerisidir,
- Akran "**arabuluculuk**";
- barışçapıcılık, **diyalog** becerisidir.

7



Toplumsal kültürümüzde yer alan

- **barış,**
- **uzlaş,**
- **birlikte yaşama,**
- **diyalog** becerilerinin
- birer **sorun çözme becerisi** olarak öğrencilerimize, okul gibi **güvenli eğitim ortamlarında kazandırılması** gerektiğine inanmaktayız.

8



Yarın daha ciddi **kişiler arası sorunlar ve şiddet** yaşamamak için öğrencilerimizin birer **«müzakereci-arabulucu/barışçapıcı-lider»** olarak yetiştirilmesi gerektiğine inanmaktayız.

9

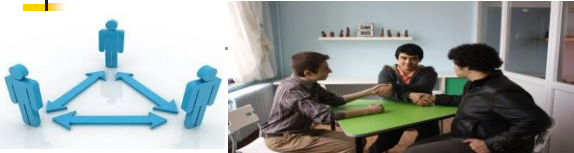


Okul gibi **güvenli** bir ortamda,

- a) **öğrenciler** arkadaşları arasında yaşadıkları **GERÇEK çatışmaları ve anlaşmazlıkları**
- b) akran **arabulucuların kolaylaştırıcılığında**
- c) **müzakere ederek** çözmeleri gerektiğine inanmaktayız.
- d) İnsanlar yaptıklarını, yaşadıklarını ve **deneyimlediklerini, öğrenirler, uygularlar ve sürdürürler.**

10

Arabuluculuğu Anlamak



Arabuluculuk, bir anlaşmazlığa düşmüş iki ya da daha fazla sayıda öğrencinin,

ÜÇÜNCÜ bir öğrencinin kolaylaştırıcılığında, **bir araya gelip**, ortak sorunlarına **müzakere** ederek **adil ve işe** yarar bir **çözüm** bulmaya çalışmasıdır.

11

Neden Akran Arabuluculuk?

1. Öğrenciler arası anlaşmazlık nasıl başladı?
2. Öğrenciler arasındaki anlaşmazlık nasıl bir yönelim gösterdi?
3. Süreçte neler yaşandı?
4. Kim kime ne yaptı?
5. Söylentiler ve dedikodular süreci nasıl etkiledi?
6. Nasıl kavgaya ya da şiddete ulaştı?

tüm **bu soruların bilgisine** en detaylı şekilde sahip olan yegane kişi, yine **öğrencilerin sınıf arkadaşlarıdır.**

12

Tüm bu gerekçeler nedeniyle **akran arabulucular**, sınıf arkadaşlarının **tercihleri ve seçimleri** yoluyla belirlenmelidir.

Arabulucu öğrencilerin seçim sürecinde,

- **her bir sınıfta**
- **her bir öğrenciye** şu soruyu sormaktayız:

" Herhangi bir arkadaşınızla, aranızda yaşadığınız bir anlaşmazlığı yapıcı ve barışçıl olarak çözmek için yardım almak istediğin ve güvendiğin 3 sınıf arkadaşın kimdir?"

13



Öğrenciler arası anlaşmazlıklar, böylece

- a. akran görüşleriyle belirlenecek arabulucu öğrencilerin **kolaylaştırıcılığında**,
- b. **öğrencilerin birbirleriyle yapıcı ve barışçıl diyalog kurarak yönetebilecekleri ve**
- c. diyalog becerilerini geliştirecekleri birer **fırsat ve araç** haline getirilmelidir.

14

Öğrenciler okul yaşamında her gün yaşanan basit anlaşmazlıklar üzerinden

- **müzakere,**
- **diyalog,**
- **empati,**
- **dinleme,**
- **kendini ifade etme,**
- **duygularını ifade etme,**
- **öfke yönetimi,**
- **sorun çözme,**
- **barıştırma,**
- **arabuluculuk vb.**

beceriler geliştirilerek, aşılanmış olacaklardır.

15

Akran arabulucuların, **sınıf arkadaşlarının görüşleri referans** alınarak seçilmesinin nedeni,

- bu öğrencilerin sıklıkla kendi **arkadaş gruplarının lideri ve yönlendiricisi** olmalarıdır.

Öğrenciler, sıklıkla **kişisel gündelik sorunları** üzerinden **diyalog** kurmaktadır.

- Bu diyaloglar konusunda en başarılı kişiler yine **sınıf arkadaşlarıdır.**
- **Diyalog eşitler arasındaki yüzyüze bir** ilişkidir, etkileşimdir.

16

Farklı yaşlardaki öğrenciler arasındaki ilişki, **EŞİTLER** arasındaki etkileşim ve diyalogtan öte **HİYERARŞİK** bir yapı ve **MONOLOG özelliği** gösterecektir.

Bu nedenle **arabuluculuk eşitler/akranlar arasındaki diyaloglar** üzerinden sürdürülmektedir.

- Öğrencilerin en sık ve en rahat konuştukları ve **kendilerini rahatça açtıkları** kişiler, sınıf arkadaşlarıdır.
- Bu nedenle **arabulucu öğrenciler sınıf arkadaşları tarafından seçilmektedir.**

17



Arabulucuların görevi, anlaşmazlık yaşayan kişilere

- a. amaçlarını ve seçeneklerini değerlendirmelerinde,
 - b. **soru sorarak, etkin dinleme yaparak** yardımcı olmaktır.
- Müzakereyi,
 - karşılıklı **iletişimi ve diyalogu** kolaylaştırmaktır.

18



Arabuluculuk **zorlayıcı** değildir,

- arabulucunun taraflara hiç bir şey **yaptırma gücü** yoktur.
- Çatışan taraflar, birlikte hemfikir olmadığı sürece hiç bir **karar** alınmayacaktır.

19



Neden arabuluculuk?

1. Kişiler arası **yüzyüze müzakere** becerileri uzun zamanda gelişen becerilerdir.

2. Birbirleriyle **kavga yapmış, küfürleşmiş, küsülmüş** öğrencilerin-bireylerin, kendiliğinden **yüzyüze müzakere etmeleri** güç olmaktadır.



3. Dolayısıyla bir üçüncü kişinin **kolaylaştırıcılığına, rehberliğine**, diğer bir ifade ile **ARABULUCULUĞUNA** gereksinim duyulmaktadır.

20



Arabulucular anlaşmazlığın taraflarına şu konularda yardımcı olur:
Anlaşmazlığa neden olan

1. Asıl **sorunu** belirlemede

2. **Kendi istekleri** ile çıkarları, ihtiyaçları ve temel gereksinimleri arasındaki **farkları** anlamada

3. **Karşı tarafın, istekleri** ile çıkarları, ihtiyaçları ve temel gereksinimleri arasındaki farkı anlamada

4. Olası **çözüm seçeneklerini** gerçekçi bir şekilde ele almalarında, anlaşmazlığın taraflarına yardımcı olur.

21

Arabuluculuğun amaçları



1- **Arabuluculuğun** esas amacı, tarafların her birinin kabullenebileceği bir çözüme, birlikte **müzakere** ederek ulaşmalarıdır.

2- Bu bağlamda, arabuluculuk **geçmişe değil geleceğe** bakar.

22

Arabuluculuğun amaçları



3- Burada amaç, **gerçeğin ortaya** çıkması veya bir **disiplin kuralına** karşı gelinip gelinmediğinin belirlenmesi değil, **ortak problemin çözüme** kavuşturulmasıdır.

23

Arabuluculuğun amaçları



4- Bu, disiplin kurullarının izlediği, **kimin haklı kimin haksız** olduğuna ve bu **konuda ne yapılması** gerektiğine karar verme yaklaşımından oldukça farklıdır.

24



Arabuluculuğun aynı zamanda önemli bazı **ikincil amaçları da** vardır.

- Karşı tarafla tüm **farklılıklarınızı** çözemeseniz de aşağıdaki gibi **kazançlar** elde edebilirsiniz:

1. Karşı tarafla daha iyi **iletişim ve diyalog** kurma.
2. **Karşı tarafın bakış açısını** daha iyi anlama
3. Karşı tarafla **yüz yüze görüşme**, düşüncelerinizi söyleme ve bunların **duyulması fırsatını** elde etme
4. Konumunuzun **güçlü ve zayıf** yönlerini daha iyi anlama
5. Çatışmanıza zemin hazırlamış olabilecek **gizli ve altta yatan sorunların** farkına varma

25

Arabulucu kimdir?

Arabulucu, iki ya da daha fazla kişinin aralarındaki anlaşmazlığı çözerken, yardım aldıkları **nötr** ve **tarafsız** bir kişidir.



Arabulucu, anlaşmazlığın taraflarına **müzakere (problem çözme) basamaklarını** takip etmelerinde destek olur.

26

Arabulucu kimdir?



Akran -arabulucu, sadece anlaşmazlığın **çözümünü kolaylaştırıcıdır**.

Anlaşmazlığın **çözümünü taraflar** MÜZAKERE ederek bulmak zorundadır.

27

Arabuluculuk İşlem Basamakları

1. Sözlü ya da fiziksel **saldırıcılığın sonlandırılması** ve tarafların **sakinleşmesi**.
2. **Anlaşmazlığın her iki tarafının da arabulucu desteği almak istediklerini belirtmesi**.
3. Müzakere sürecinin **kolaylaştırılması**.
4. **Anlaşmanın resmileştirilmesi**



28



Arabuluculuk Mekanının Düzenlenmesi:

Anlaşmazlığın tarafları, **arabulucunun** karşısında fakat birbirlerinin **yüzüne ve gözlerine bakacak** biçimde oturmalıdır.



29



Arabuluculuk Süreci ve Kendini Tanıtma:

Merhaba. Adım Aranızdaki sorunu çözenizde size **arabuluculuk** yapacağım. Arabuluculuk, iki ya da daha fazla kişinin aralarındaki anlaşmazlığı çözmek için **üçüncü bir kişiden** destek aldıkları bir **sorun çözme** yoludur. Arabulucunun rolü, tarafların her ikisinin de **dinlemek** ve "**müzakere**" sürecini kolaylaştırmaktır. Arabuluculuk sürecinde **sorunun çözümünü** sizler bulacaksınız. Ben sadece iletişimi kolaylaştıracam. **Ortak sorununuzu, yine sizler çözeceksiniz.**

30



Arabuluculuk sürecini kolaylaştırmak için birlikte kurallarımızı belirleyelim

- ✓ Konuşanın sözünü kesmeyeceksiniz. Herkes sırasını bekleyecek.
- ✓ Birbirlerinize karşı aşağılayıcı, küçük düşürücü sözler kullanmayacaksınız.
- ✓ Olabildiğince dürüst ve samimi olacaksınız.
- ✓ Uzlaştığınız anlaşmanın koşullarına uyacaksınız.
- ✓ Arabuluculuk sürecinde söylenen her şey gizli kalacaktır. Buna karşın **anlaştığımızı ve barıştığımızı arkadaşlarımızla paylaşabilirsiniz.**

31



- **Arabulucu**, anlaşmazlığın tarafları olan öğrencilere kurallara uyma konusunda hemfikir olup olmadıklarını sorar.
- **Arabuluculuğun**, yukarıdaki kurallara bağlı kaldığında başarılı olacağı anlaşmazlığın tarafı olan öğrencilere belirtilmelidir.

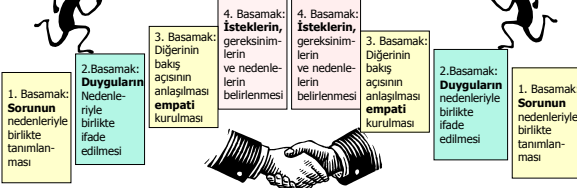
32

Arabuluculukta Müzakere Sürecinin Kolaylaştırılması



6. Basamak Çözüm Seçeneklerinin Değerlendirilmesi Yapıcı ve Barışçıl Anlaşmanın **(Kazan-Kazan)** Sağlanması

5. Karşılıklı kazançlar için **seçenek** üretilmesi



35

1. Anlaşmazlığın Taraflarının Yaşadıkları Sorunu Nedenleriyle Belirtmelerine Yardımcı Olma



Arabulucu Barış'dan aralarındaki sorunu ve ne yaşadığını nedenleriyle birlikte "Erdeme" anlatmasını ister.

Arabulucu Barış'ın söylediklerinden anladığını etkin dinleme yoluyla tekrar Barış'a iletir.

34

ETKİLİ DİNLEME

İlişkilerde sıklıkla yapılan hata, 2 taraf ta konuşur, ama anlamaz, sadece laf yetiştirir,

lafı ağza tıkama yarışı yapar.

Karşıımızdaki kişiye, **anladığımız şeyin onun söylediği şey olup olmadığı sorulmalıdır.**

35

Etkili/yanstıcı dinleme



Arabulucu, barışın söylediklerinden anladığını, Barış'a tekrar yansıtır ve anladıklarının, doğruluğunu test eder. 36

"Anladığım kadarıyla sorunu siz.....mi görüyorsunuz. Sizi doğru anlıyor muyum?"

"Siz galiba demek istiyorsunuz. Sizi doğru anlamış mıyım?"

"söylemek istediğin şey mu acaba?"

"düşündüğün şey mı acaba?"

"Söylemiş olduklarınızı anlayıp anlamadığımdan emin olmak istiyorum. Siz mu demek istiyorsunuz?"³⁷



2. Tarafların yaşadıkları duyguları nedenleriyle birlikte belirtmelerine yardımcı olma

Çoğu kişiler arası anlaşmazlık, **duygular** açıkça belirtilmediği ve tanınmadığı sürece çözülmez.



- Kabul edilmeyen ve tanınmayan **duygular** yargılarda ve **değerlendirmelerde yanlışlık** yaratacaktır.
- Kişinin kendi davranışı üzerindeki **denetimini** **zayıflatacaktır.**

38

2. Tarafların yaşadıkları duyguları nedenleriyle birlikte belirtmelerine yardımcı olma



Arabulucu Barış'dan sorun yaşanırken ne hissettiğini ve yaşadığı rahatsızlığı, **nedenleriyle** birlikte Erdem'e anlatmasını ister..

Arabulucu Barış'ın söylediklerinden anladığını, etkin dinleme yoluyla tekrar Barış'a iletir.

39

3. Diğerinin bakış açısının anlaşılmasına ve empati kurulmasına yardımcı olma



Anlaşmazlıklarda yapıcı ve barışçıl çözüm, **ortak sorunun** diğer kişiye nasıl görüldüğünün, **onun perspektifinden** doğru biçimde anlaşılmasıyla gerçekleşir.

Arabuluculuk sürecinde karşılıklı anlama; **EMPATİ bir ZORUNLULUKTUR.**

Benim, isteklerim, duygularım, görüşlerim, davranışlarım, hedeflerim, beklentilerim, çıkarlarım, ihtiyaçlarım ve **hepsinin nedenleri**



Benim, isteklerim, duygularım, görüşlerim, davranışlarım, hedeflerim, beklentilerim, çıkarlarım, ihtiyaçlarım ve **hepsinin nedenleri**

İlişkiler **anlayarak ve anlaşarak** sürdürülür



42

3. Anlaşmazlığın Taraflarına Kendilerini Birbirlerinin Yerine Koymalarına Yardımcı Olma



Arabulucu Barış'a Erdem'in söylemiş olduklarından, yaşadığı duygulardan ve bunların nedenlerinden anladığını Erdem'e açıklamasını ister.

Arabulucu Erdeme Barış'ın onu doğru anlayıp anlamadığını sorar. Eğer Barış Erdem'i doğru anlamamışsa durum düzeltilmeye çalışılır.

43



4. Tarafların isteklerini ve gereksinimlerini nedenleriyle birlikte belirtmelerine yardımcı olma

Çoğu kişiler arası anlaşmazlık, tarafların **istekleri, gereksinimleri ve bunların nedenleri** belirtilmediği ve anlaşılmadığı sürece çözülmez.

Tarafların ne istedikleri ve söyledikleri kadar, bunların nedenleri ve **gerçek çıkarları** üzerinde durulmalıdır.

44



İstekler Üzerine Değil, Çıkarlar ve Gereksinimler Üzerine Odaklanın

Karşıt isteklerin ardında **çatışan** çıkarların yanı sıra, **ortak ve uzlaşabilen** çıkarlarda vardır.

Akıllıca bir çözüm için **ne istendiği** değil, **ortak çıkarları ve gereksinimleri** göz önüne alın.

45

4. Tarafların istekleri ve bunların nedenlerini belirtmelerine yardımcı olma



Arabulucu Barış'dan ne istediğini **nedenleriyle** birlikte Erdem'e anlatmasını ister..

Arabulucu Barış'ın söylediklerinden anladığını, etkin dinleme yoluyla tekrar Barış'a iletir.

46



5. Her İki Tarafın Kazancına Olan Çözüm Seçeneklerini Üretmelerinde Yardımcı Olma

1. Arabulucunun işi, öğrencilerin anlaşmazlıklarını **çözmek** değildir.
2. Bunun aksine, **öğrencilerin kendi yarattıkları problemlerini, yine kendilerinin çözmelerine yardımcı** olmaktadır.

Öğrenci anlaşmazlıklarında en doğru ve geçerli çözüm yine öğrencilerin kendi çözümleridir.

47



6. Öğrencilerin Anlaşmaya Varmalarına Yardımcı Olma.

1. Arabuluculuk sürecinin temel hedefi, **yapıcı, barışçıl ve onarıcı** anlaşmaya varmaktır.
2. **Yapıcı anlaşma** tarafların birlikte çalışabilme becerilerini pekiştirir ve **gelecekte karşılaşılabilecekleri olası anlaşmazlıkları yapıcı** olarak çözebilme becerilerini geliştirir.

48



6. ANLAŞMANIN RESMİLEŞTİRİLMESİ

1. Arabuluculuk sürecinde anlaşmaya ulaşıldığı zaman arabulucu **arabuluculuk formunu** doldurur ve hem arabulucu hem de anlaşmazlığın tarafları formu imzalar.
2. Bu imzalar, tarafların varılan anlaşmaya uyacaklarının teminatıdır.
3. Arabulucu doldurulan formu saklamak ve varılan anlaşmaya uyulup uyulmadığını takip etmek.

Uygulama
zamanı